

بسم الله

حسابداری صنعتی ۱

تألیف:

دکتر محمد رضا عباس زاده

عضو هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد و انجمن حسابداری ایران

ریحانه عنایتی طائبی

عضو هیأت علمی آموزشکده فنی و حرفه‌ای سما واحد مشهد

سعید فلاحی

سرشناسه : عباس زاده، محمدرضا، ۱۳۴۵ -
 عنوان و نام پدیدآور: حسابداری صنعتی ۱/تالیف محمدرضا عباس زاده، ریحانه عنایتی طائبی.
 مشخصات نشر : مشهد: انتشارات مرندیز، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری : ۲۹۶ ص:، جدول: ۲۲×۲۹ س.م.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۶-۳۱۵-۲
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت : واژه نامه.
 موضوع : حسابداری قیمت تمام شده
 شناسه افزوده : عنایتی طائبی، ریحانه، ۱۳۶۱ -
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۳ ع ۲ ۹ ق / HF ۵۶۸۶
 رده بندی دیویی : ۶۵۷/۴۲
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۵۱۴۹۸۸

حسابداری صنعتی ۱

تألیف:

دکتر محمد رضا عباس زاده

ریحانه عنایتی طائبی

سعید فلاحي

چاپ: دقت

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۸۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۶-۳۱۵-۲

نشانی: مشهد، میدان تختی، خیابان آبکوه ۷، دانشسرای ۸، شماره ۹۰

تلفن: ۰۵۱۱-۷۲۷۴۷۶۵ دورنگار: ۰۵۱۱-۷۲۵۱۳۰۲

www.marandiz.com

پیشگفتار

خدایا جهان پادشاهی تورااست
زما خدمت آید خدایی تورااست
تویی برترین دانش آموز پاک
ز دانش قلم رانده بر لوح خاک

هدف اولیه حسابداری فراهم آوردن اطلاعات مالی مرتبط با یک واحد اقتصادی است. مدیران با استفاده از اطلاعات مالی است که می توانند به امر برنامه ریزی و کنترل فعالیت های حوزه مدیریت خود بپردازند. افراد و گروه های خارج از قلمرو مدیریتی نیز برای تصمیم گیری های خود به اطلاعات مالی نیاز دارند. پیدایش فن آوری های جدید در ساخت و ساز محصولات و فرآورده ها و تغییرات وسیع در فرآیندهای تولید و عرضه محصولات، افزایش رقابت در مقیاس جهانی و افزایش شمار موسسات تولیدی، نیاز به یادگیری شیوه های محاسبه بهای تمام شده و هزینه یابی را افزایش می دهد.

تاکنون در زمینه حسابداری صنعتی (۱) کتاب های متعدد به نگارش درآمده است که همگی حاصل تلاش مولفین و مترجمان آنها می باشد و بدون شک باعث پیشرفت و ارتقای کیفی سطح دانش دروس حسابداری صنعتی شده اند. ضمن ارج نهادن به زحمات و تلاش های صادقانه و ارزشمند کلیه ی اساتید و صاحب نظران، اعتقاد ما براین است که جامعه نسبت به انجام تلاش جهت حفظ پویایی علمی نیاز فراوان داشته و هر اثر علمی یا پژوهشی که بتواند در پویایی جامعه اثری داشته باشد قابل ارائه می باشد. لذا تجارب چندین ساله مولفین در آموزش حسابداری صنعتی و احساس نیاز مراکز آموزشی کشور به تهیه کتابی در این خصوص ما را بر آن داشت تا اقدام به تهیه کتاب حاضر نماییم.

این کتاب منطبق با سرفصل های مصوب شورای عالی برنامه ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری جهت تدریس در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی تهیه شده است.

در این مجموعه سعی شده است با بیان ساده، نگارش گویا و روشن، موضوعات برای دانشجویان به آسانی قابل فهم باشد، لذا در نگارش فصول، ابتدا مفاهیم حسابداری بهای تمام شده کاملاً تشریح می شوند سپس برای درک بهتر مفاهیم مثال های متعدد ارائه می شوند.

کتاب حاضر در ۷ فصل به شرح زیر به نگارش درآمده است:

در فصل اول، مفاهیم بهای تمام شده توضیح داده شده است.

در فصل دوم، مباحث مربوط به حسابداری مواد ارائه شده است.

در فصل سوم، نحوه حسابداری حقوق و دستمزد و مفاهیم مربوط به آن توضیح داده شده است.

در فصل چهارم، مفاهیم سربار تولید و نحوه محاسبه و ثبت آن بیان گردیده است.

در فصل پنجم، نحوه محاسبه بهای تمام شده مطابق با سیستم سفارش کار تشریح گردیده است.

در فصل ششم، نحوه محاسبه بهای تمام شده مطابق با سیستم بهایابی مرحله ای (یکسان) بیان شده است.
در فصل هفتم، بهایابی مرحله ای به صورت تکمیلی و پیشرفته ارائه شده و محاسبه بهای تمام شده طبق این سیستم و با روش های مختلف آموزش داده شده است.

در تمام فصل های ذکر شده متن کامل درس به طور جامع با استفاده از جداول و شکل ها ارائه شده و برای درک بهتر مفاهیم مثال های متنوع حل شده ای در نظر گرفته شده است، و در پایان هر فصل سوالات مفهومی، پرسش های چهارگزینه ای و مسائل متنوع جهت ارزیابی فراگیر آموخته های خوانندگان کتاب طراحی گردیده است.

این کتاب اصولاً برای تدریس درس حسابداری صنعتی (۱) به دانشجویان رشته حسابداری تهیه شده است اما دانشجویان سایر رشته های مرتبط و حتی بعضاً غیر مرتبط، نیز می توانند از آن استفاده کنند به شرط اینکه دروس اصول حسابداری را گذرانیده باشند. همچنین چهار فصل اول کتاب جهت تدریس حسابداری صنعتی پیش مقطع کاردانی نیز قابل استفاده می باشد. علاوه بر این مطالب مندرج در این کتاب می تواند برای حسابداران که این اطلاعات را به کار می گیرند یاری دهنده باشد.

بی شک کتاب حاضر بدون کاستی و نقص نبوده، لذا از همه اساتید و صاحبان نظران محترم خواهش می نمایم با ارائه ی نظرات و پیشنهادات خود از طریق آدرس پست های الکترونیکی Abbaszadeh_mr@yahoo.com یا R.Enayati_60@yahoo.com دو جهت بهبود کیفی کتاب ما را یاری نمایند.

یاد آور می شویم اسامی اشخاص حقیقی و حقوقی که در این کتاب آمده فقط جنبه مثال دارد، چنانچه تشابه اسمی مشاهده شود، موضوع صرفاً تصادفی می باشد.

در تالیف کتاب حاضر از یاری همکار ارجمند جناب آقای جواد رضایی بهره مند شده ایم. از تمامی دوستانی که در این زمینه باعث تشویق ما شدند و در جهت پیشبرد این اثر ما را یاری رساندند کمال تشکر و قدر دانی را داریم و امید داریم این کتاب در خور تلاش های این عزیزان باشد.

دکتر محمد رضا عباس زاده

ریحانه عنایتی طائبی

سعید فلاحی

فهرست مطالب

فصل ۱: مفاهیم بهای تمام شده

مقدمه:	۱۶
حسابداری مالی:	۱۶
۱- ترازنامه:	۱۶
۲- صورت سود و زیان:	۱۶
۳- صورت سود و زیان جامع:	۱۶
۴- صورت جریان وجوه نقد:	۱۶
حسابداری بهای تمام شده:	۱۷
اهداف حسابداری بهای تمام شده:	۱۷
۱- تعیین بهای تمام شده هر محصول:	۱۷
۲- کنترل بهای تمام شده:	۱۷
۳- کمک به مدیران در تصمیم گیری و انتخاب راه کارهای مناسب:	۱۷
۴- تعیین قیمت فروش:	۱۷
حسابداری مدیریت:	۱۸
مقایسه حسابداری مالی و حسابداری بهای تمام شده:	۲۲
مقایسه حسابداری بهای تمام شده و حسابداری مدیریت:	۲۳
بهای تمام شده، هزینه و زیان:	۲۴

۲۵	بهایابی:
۲۶	محرك های بها:
۲۶	مدیریت بها:
۲۶	طبقه بندی بها:
۲۶	۱- طبقه بندی بها بر مبنای قابلیت رهگیری یا تسهیم
۲۶	بهای مستقیم (Direct Costs)
۲۶	بهای غیر مستقیم (Indirect Costs)
۲۷	۲- طبقه بندی بها بر مبنای رفتار بها در ارتباط با حجم تولید
۲۷	بهای ثابت (Fixed Costs)
۲۹	بهای متغیر (Variable Costs)
۳۰	بهای مختلط (Mixed Costs)
۳۱	مقایسه رفتارهای بهای ثابت، متغیر و مختلط:
۳۱	بهای نیمه متغیر (Semi variables Costs)
۳۳	بهای نیمه ثابت (Semi Fixed Costs)
۳۵	مفروضات رفتار بها:
۳۶	۳- طبقه بندی بها بر مبنای قابلیت استفاده در تصمیم گیری
۳۶	بهای ثابت غیر قابل اجتناب (بهای تعطیل) (Shutdown/unavoidable cost)
۳۶	بهای ثابت قابل اجتناب (اختیاری) (Avoidable cost):
۳۶	۴- طبقه بندی بها بر مبنای قابلیت کنترل
۳۶	بهای قابل کنترل (Controllable Cost):
۳۷	بهای غیر قابل کنترل (Uncontrollable Cost):
۳۷	۵- طبقه بندی بها بر مبنای واقعی و برآوردی
۳۷	بهای واقعی (Actual Costs):
۳۷	بهای از قبل تعیین شده (بهای برآوردی) (Estimated Cost):
۳۸	۶- طبقه بندی بها بر مبنای ارتباط با محصول

۳۸	بهای تولید (product cost)
۳۸	هزینه‌های دوره (period costs)
۳۹	هزینه‌ها از نظر ویژگی‌های اقتصادی:
۳۹	۱- هزینه فرصت از دست رفته (opportunity)
۳۹	۲- هزینه ریخته یا از دست رفته (sank cost)
۳۹	۳- هزینه تفاضلی (differential cost)
۳۹	عوامل بهای تمام شده:
۴۲	طریقه محاسبه و تعیین بهای مواد مصرفی
۴۷	طریقه محاسبه بهای کالای تکمیل شده طی دوره
۴۹	طریقه محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته
۵۲	تهیه صورت سود و زیان
۵۵	حسابداری سنجش مسئولیت
۵۶	سوالات مفهومی
۵۸	سوالات چهارگزینه ای
۶۵	مسائل فصل

فصل ۲: حسابداری مواد

۷۴	مقدمه
۷۴	ماهیت و طبقه بندی مواد
۷۴	مواد مستقیم:
۷۴	مواد غیرمستقیم:
۷۵	عناصر تشکیل دهنده بهای تمام شده مواد اولیه
۷۵	روش‌های ثبت و نگهداری موجودی مواد اولیه
۷۵	سیستم ثبت ادواری:
۷۷	سیستم ثبت دائمی:
۸۱	روش شناسایی ویژه

۸۳	روش میانگین
۸۳	الف) روش میانگین متحرک
۸۳	ب) روش میانگین موزون
۸۶	روش اولین صادره از اولین وارده (FIFO)
۸۸	روش اولین صادره از آخرین وارده (LIFO)
۸۹	حل: سیستم دائمی (روش اولین صادره از آخرین وارده)
۸۹	حل: سیستم ادواری (روش اولین صادره از آخرین وارده)
۹۰	استثنائات روش های ارزیابی
۹۰	۱- کالاهای برگشتی به انبار (برگشت از فروش - برگشت از خط تولید)
۹۰	۲- کالاهای برگشتی به فروشندگان (برگشت از خرید)
۹۹	روش های تخمینی (برآوردی) ارزیابی موجودی ها
۹۹	روش سود ناخالص
۱۰۱	روش خرده فروشی
۱۰۳	سوالات مفهومی
۱۰۴	سوالات چهارگزینه ای
۱۰۵	مسائل فصل:

فصل ۳: حسابداری حقوق و دستمزد

۱۱۰	مقدمه:
۱۱۰	دستمزد مستقیم
۱۱۰	دستمزد غیر مستقیم
۱۱۱	دوایر کنترل کننده حقوق و دستمزد:
۱۱۱	۱- دایره کارگزینی
۱۱۱	۲- دایره مهندسی
۱۱۱	۳- دایره ثبت اوقات کار
۱۱۱	۴- دایره حقوق و دستمزد

۵-دایره حسابداری بهای تمام شده.....	۱۱۱
مرحله اول: ثبت انباشت (تحقق) حقوق و دستمزد.....	۱۱۲
هزینه اضافه کاری:.....	۱۱۳
نوبت کاری:.....	۱۱۴
دستمزد ایام مرخصی:.....	۱۱۴
هزینه پاداش کارکنان:.....	۱۱۴
هزینه دستمزد اوقات تلف شده یا اوقات بیکاری:.....	۱۱۵
مرحله دوم: ثبت تخصیص حقوق و دستمزد.....	۱۱۵
مرحله سوم: ثبت پرداخت حقوق و دستمزد.....	۱۱۷
سوالات مفهومی:.....	۱۲۱
سوالات چهارگزینه ای.....	۱۲۲
مسائل فصل:.....	۱۲۵
فصل ۴: سربار تولید	
مقدمه.....	۱۳۰
هزینه های سربار، ویژگی ها و خصوصیات آنها.....	۱۳۰
چگونگی تعیین نرخ های از پیش تعیین شده سربار (نرخ جذب سربار).....	۱۳۱
برآورد سطح تولید یا ظرفیت.....	۱۳۱
مقایسه سطوح ظرفیت.....	۱۳۲
اقدام تشکیل دهنده هزینه های سربار و چگونگی برآورد آنها.....	۱۳۲
۱- سربار متغیر تولید:.....	۱۳۲
۲- سربار ثابت تولید:.....	۱۳۲
۳- سربار مختلط.....	۱۳۲
مبانی جذب هزینه های سربار.....	۱۳۲
تخصیص هزینه های سربار به محصولات (سربار جذب شده).....	۱۳۳
سربار واقعی تولید.....	۱۳۴

۱۳۵		اضافه یا کسر جذب هزینه سربار
۱۳۶		بستن حساب اضافه (کسر) جذب سربار
۱۳۹		انحراف هزینه و ظرفیت
۱۴۰		بودجه قابل انعطاف سربار
۱۴۱		بهایابی بر مبنای فعالیت
۱۴۲		دوایر تولیدی و دوایر خدماتی
۱۴۳		چگونگی تعیین سربار دوایر
۱۴۴		هزینه های سربار مستقیم دوایر (تولیدی و خدماتی)
۱۴۴		هزینه های سربار غیر مستقیم دوایر (تولیدی و خدماتی)
۱۴۴		فرآیند تخصیص هزینه های سربار ساخت
۱۴۵		تخصیص هزینه های سربار ساخت (تسهیم اولیه)
۱۴۵		تخصیص هزینه دوایر خدماتی به دوایر تولیدی (تسهیم ثانویه)
۱۴۵		روش مستقیم
۱۴۷		روش یک طرفه
۱۴۹		روش دو طرفه (روش ریاضی)
۱۴۹		مراحل انجام تسهیم با استفاده از روش دوطرفه (ریاضی)
۱۵۱		سوالات مفهومی
۱۵۲		سوالات چهارگزینه ای
۱۶۲		مسائل فصل:

فصل ۵: بهایابی سفارش کار

۱۷۲		مقدمه
۱۷۳		کارت سفارش
۱۷۳		نحوه حسابداری سفارشات در سیستم بهایابی سفارش کار
۱۸۸		افت، زایدات و کالاهای معیوب
۱۸۹		سوالات مفهومی

۱۹۰	سوالات چهارگزینه ای
۱۹۱	مسائل فصل:
۲۰۴	مقدمه
۲۰۵	مرحله (دوره یا بازه زمانی)
۲۰۵	دوره:
۲۰۶	حالات مختلف بازه زمانی مرحله ای
۲۱۲	نحوه ورود مواد به خط تولید:
۲۱۲	(۱) تمام مواد در یک مقطع وارد فرآیند تولید می شوند
۲۱۵	(۲) مواد در مقاطع مختلف وارد فرآیند تولید می شوند
۲۱۷	سوالات مفهومی
۲۱۸	سوالات چهارگزینه ای
۲۲۲	مسائل فصل:
۲۲۸	فصل ۷: بازه زمانی مرحله ای (۱)
۲۳۸	مقدمه
۲۴۰	حالات مختلف ساخت ابتدا و پایان دوره وجود دارد
۲۳۸	(۱) روش میانگین
۲۴۱	(۲) روش اولین صادره از اولین وارده (FIFO)
۲۵۰	حاصلات
۲۵۰	الف - حاصلات عادی
۲۵۵	ب - حاصلات غیرعادی
۲۵۱	سوالات مفهومی:
۲۵۲	سوالات چهارگزینه ای
۲۵۹	مسائل فصل:

(۱) مرحله ای بازه زمانی فصل

۱۹۰	سوالات چهارگزینه ای
۱۹۱	مسائل فصل:

۲۷۷ پیوست:

۲۹۳ فهرست منابع

۲۹۳ الف) منابع فارسی

۲۹۴ ب) منابع انگلیسی

www.ketab.ir